

jogkörét, valamint az egyes iskolák mai állapotára vonatkozó fontosabb statisztikai adatokat.

Nagy értéke a műnek, hogy az alsófokú oktatásügytől kezdve fel egészen az egyetemekig közoktatásügyünknek és művelődési intézményeinknek teljes rendszerét ismerteti s azokról az iskolákról is szól, melyek igazgatásilag nem a vallás- és közoktatásügyi minisztérium hatáskörébe tartoznak.

Az utolsó 25 évben történt gyakori szervezeti és tantervi változások miatt a művelt magyar közönség alig ismerhette meg közoktatásügyünk mai szervezetét, de a változások miatt e tekintetben sok kérdés még a pedagógusok előtt is tisztázásra vár. Ennek a műnek tehát, mint egyedülálló és házagptóló műnek minden iskola könyvtárában helyet kell foglalnia, mert nagyon fontos, hogy az iskolák igazgatói és tanárai valamennyien mennél alaposabban megismerhessék oktatásügyünk és művelődési intézményeink sok tanulságot nyújtó szervezetét és ennek a szervezetnek a gyökeréből kiinduló szerves kifejlődését.

Éppen ezért e kitűnő művet a legmelegebben ajánljuk a művelt magyar közönség, különösképpen pedig az iskolák igazgatóinak és tanárainak a figyelmébe.

Kratofil Dezső.

Dietrich von Hildebrand: Liturgia és egyéniség. A Szociális Missziótársulat kiadása. Budapest, 1941. — 189 l.

Szerző, a kiváló katolikus bölcselelő, a *Husserl* és *Scheler* nevéhez fűződő fenomenológia irányához tartozik. A Szociális Missziótársulat ízléses és gondos kivitelű kiadásában egy bencés tanár névtelen fordításában megjelent munkája a vallásos nevelés lélektana és pedagógiája körében is igen értékes mű.

Bár a könyv célja, hogy a liturgiának nevelő, egyéniséget kialakító erejét tárgyalja, még sem állítja, hogy a liturgia pedagógiai eszköz. Az a tény, hogy a liturgiának van ilyen hatása, nem jelenti, hogy ez az egyedüli szempont vagy szándék, amellyel a liturgiát végeznünk kell és lehet. Ellenkezőleg, a liturgiából kiáradó, egyéniséget formáló erőnek alapja épp az a körülmény, hogy nem szándékosan történik az átalakítás, vagyis, hogy a liturgiát más szándékkal végezzük el. Az egyéniség ugyanis legmélyebben akkor képes átalakulásra, ha ehhez az átalakuláshoz nem alkalmaznak eszközöket, hanem ezt egy öncéllal rendelkező magatartás mintegy ajándék gyanánt magával hozza. Pl. a szeretet megnemcsíti azt a lelket, amelyet eltölt, de mihelyt merő önnevelő eszköz gyanánt akar valaki szeretni, abban a pillanatban megszűnik a szeretet pedagógiai hatása, sőt az illető rögtön képtelenné válik valódi emberszeretetre. Ugyanígy áll a dolog a liturgiával is.

A liturgia ápolja a közösségi szellemet. Amint minden igaz érték — pl. egy műalkotás szépsége vagy a nagyelkü megbocsájtásnak, a rendíthetetlen hűségnek stb., erkölcsi fénye — szemlélete, úgy a liturgia is ledönti a gőg és a magabazárkózás korlátait, amelyek minket másoktól elszigetelnek.

A liturgia — istentisztelet, a tisztelet pedig minden értékes emberi tulajdonságnak forrása és alapja. A tiszteletlen ember: szemtelen, tolakodó és

tapintatlan, mert öntelt álfölényességgel azt képzei, hogy minden az ő rendelkezésére áll. Vakon kering önmaga körül.

A liturgia az éberség szellemének ápolása az emberben, nem a gyakorlatias ember külső éberségének, hanem bizonyos benső éberségnek. Vannak emberek, akik gyakran szórakozottaknak látszanak, akik gyakorlati dolgokban nem elég frissek, világosan látók és fürgék, akiket ezért megmosolyognak és „álmodozóknak“ mondanak a gyakorlati emberek, de akik bensőleg mégis éberek, mert lelküket odafordítták az értékek világához.

A liturgia a diszkréció szellemének ápolása. Ennek az érzéknek hanyatlása együttjár a technikával, a világ elgőpiesedésével. A tapintatlan, indiszkrét emberek másokban nem veszik észre a lélek különböző mélységrétegeit, alkalmatlan időben hozakodnak elő oly dolgokkal, amelyek durván feltárják és előráncigálják mások lelki mélységeit. Az ilyen emberek sok mindent kibeszélnek, szellőztetnek, amit csak a lélek mélyén volna szabad kimondani. A megfelelő emberek számára, megfelelő időben és mélységben való önfeltárás azonban épp a diszkréció jele, és nem szabad összetévesztenünk az oly emberek indiszkréciójával, akik mindenkinek elmondják legbensőbb ügyeiket.

A liturgia a lelki mélység és az ezzel kapcsolatos hűség szellemét ápolja. Vannak öntudatlan emberek, akik a pillanatnak élnek, akikben rögtön elsüllyed az, amit előbb átéltek, ami őket megragadta. Számukra a jelen fontosabb, mint a múlt, az új élmény, mint a régi. Élénken lefoglalja őket az, ami pillanatnyilag a levegőben lóg. Megszerethetnek pl. valakit, erős szeretettel, hűek is akarnak maradni hozzá, de ha új, erős benyomások érik őket, akkor annyira azok uralma alá jutnak, hogy hatásukra mintegy elfelejtik a mélyben élő szeretetet. Nagy hatalma van rajtuk a jelen benyomások új, szokatlan frissességének. Pedig épp a meglévő régi szeretetnek kellene uralkodnia az új helyzeten!

E pár gondolat természetesen nem meríti ki a mű gazdag tartalmát, de képet nyújthat arról, hogy a liturgiában rejlő, jelentős nevelő erőket szerzőnk finom lélektannal és a modern gondolkodás szellemi felvérteztségével látja meg és fejti ki.

Noszlopi László dr.

Juhász Jenő dr.: Magyar nyelvtani óratervek a polgári iskolák számára. N. 80. I. kötet: 68. l., II. kötet: 72 l. A szerző kiadása. Budapest, 1939.

A szerző a polg. isk. oktatás és a magyar nyelvtudomány kiváló képviselője, s így mintegy predesztinálva van arra, hogy a magyar nyelvtanításban mind tudományos, mind nevelői és módszertani szempontból kivételes alkotással ajándékozza meg a magyar nyelv tanárait.

Könyvének kiváló értékei:

1. A szerző a nyelvtudós biztos fölényével és játszi könnyedségével bánik a tanítás anyagával.

2. A merev tudományos rendszer elejtésével a 10–12 éves gyermek értelmi színvonalát tartja szem előtt.

3. A hideg tudóskodás teljes mellőzésével, érdekes példákkal, eredeti fo-